

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Drift en koers : de levens van Hilda Verwey-Jonker (1908-2004)

Steen, M.W.F. van der

Citation

Steen, M. W. F. van der. (2011, February 24). *Drift en koers : de levens van Hilda Verwey-Jonker (1908-2004)*. Bert Bakker, Amsterdam.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/16533>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/16533>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Drift en koers

Margit van der Steen

DRIFT EN KOERS

De levens van Hilda Verwey-Jonker (1908-2004)

PROEFSCHRIFT

*ter verkrijging van de graad van
Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van
Rector Magnificus prof. mr. P.F. van der Heijden,
volgens besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op
donderdag 24 februari 2011 klokke 16.15 uur
door Margaretha Wilhelmina Francisca van der Steen
geboren te Helden-Panningen in 1961*

Promotor
Prof. dr. Henk te Velde

College voor Promoties:
Dr. Dennis Bos
Prof. dr. Mineke Bosch (Rijksuniversiteit Groningen)
Prof. dr. Hans Boutellier (Vrije Universiteit Amsterdam)
Prof. dr. Leo Lucassen
Dr. Anneke Ribberink (Vrije Universiteit Amsterdam)

Van dit proefschrift is ook een handelseditie verschenen bij Uitgeverij
Bert Bakker te Amsterdam onder ISBN 978 90 351 3379 2

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van
Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (www.fondsbjp.nl)
SER/ Stichting Instituut GAK
SNS REAAL Fonds
Stichting Democratie en Media
Stichting De Born

‘De roeping van de mens is mens te zijn’

MULTATULI

*‘she had a great variety of selves to call upon,
far more than we have been able to find room for,
since a biography is considered complete
if it merely accounts for six or seven selves,
whereas a person may have as many thousand.’*

VIRGINIA WOOLF, *Orlando*

Inhoud

Proloog. ‘Wie bent u ten diepste?’ 11

I DRIFT (1908-1945)

1 Leven en dood 27

Markante ouders 27

De jonge Hilda 33

Een aangekondigde dood 41

Toekomstdromen 47

2 ‘Hilda, wat moet jij worden?’ 52

Studentenleven 52

Keuze voor het socialisme 55

Radicalisering 64

Verloofd 71

Tussen vrije mensen 77

Eerste doctoraalexamen sociologie in Nederland 85

3 ‘Het socialisme is alles’ 94

Kenteringssocialisten willen vernieuwing 94

Passie voor het socialisme 102

Allochtoon in Eindhoven 106

Moederschap 113

Lokale politiek 119

- 4 Grote idealen en realistische plannen 124
 - Nieuw elan in de sociaaldemocratie 124
 - Partijprominent 130
 - De strijd tegen het fascisme 136
 - Opvang joodse vluchtelingen 145

- 5 Bezetting en bevrijding 151
 - Politiek 151
 - Verzet 155
 - Gezinsleven 163
 - Bevrijding 165

- 6 1945: Annus horribilis 171
 - Politieke vernieuwing 171
 - Machtsstrijd in het bevrijde zuiden 175
 - Bij de koningin 181
 - Eerste vrouwelijke minister? 186
 - Het 'geheim adres' ligt op straat 190
 - 'Ik heb de Partij van de Arbeid helpen oprichten' 199
 - 'Het is maar een vrouw' 204

II KOERS (1946-1972)

- 7 Keerpunt 213
 - Voorwaarts 213
 - Onderzoek voor de samenleving 215
 - Eindeloos vergaderen 223

- 8 'Une femme qui prend la parole en public, est une femme publique' 233
 - Naar de Verenigde Naties 233
 - Op kritische afstand van de partij 244
 - Presidentie van een pressiegroep 251
 - Lipsticks en poederdozen 259
 - Doorbraak in de vrouwenzaak 264

- 9 'Displaced persons' in de wereldpolitiek 271
 - Lotgevallen van de familie Schwarz 271
 - Een internationaal plan voor de 'ontwortelden' 273
 - De socioloog en de vluchtelingen 284
 - 'Netherlands woman quits Refugee Group' 287

- 10 Van kameraadschap tot Broederschap 293
 - Vrijzinnigheid als leidraad 293
 - Geloof en politiek 295
 - Partij en gemeenteraad 301
 - De Eerste Kamer en de Molukkers 305

- 11 Het persoonlijke is publiek 310
 - Werken is leven en leven is werken 310
 - Dure mantelpakken en een ijzeren gestel 312
 - Scènes uit een huwelijk 315
 - Gezinsleven 323
 - Het politieke is persoonlijk 330

- 12 Achter de gesloten deuren van de SER 336
 - Het geheim van de SER 336
 - De socioloog, de gevestigden en de nieuwkomers 344
 - 'Mijnheer de voorzitter, mevrouw, mijne heren' 352
 - De strijd om de gezelligheid in huis 361
 - De legitimiteit van de SER 372
 - 'Socioloog moet wijken voor vrouw' 374

- III AUTORITEIT (1973-2004)

- 13 Spraakmakend intellectueel 381
 - Botsende generaties 381
 - Onder sociologen 385
 - Socioloog in de politiek 390
 - Veelzijdig socioloog 395
 - De emancipatie van de mens 398
 - De uitvinding van de allochtonen 405

- 14 Strijdbaar tot het laatst 417
Verlies en geluk 417
Grijze panter 426
Oude mensen mogen niet zeuren 437
Verguisd en gelauwerd 440
'Strijdbaar tot het einde van haar leven' 447

Epiloog. Vrouwen mogen niet vechten 457

Verantwoording 469

Noten 471

Bibliografie Hilda Verwey-Jonker 544

Geraadpleegde archieven 561

Geraadpleegde websites 563

Interviews en mededelingen 564

Geraadpleegde literatuur 566

Documentaires 580

Selectie interviews met Hilda Verwey-Jonker 581

Recensies *Er moet een vrouw in* 584

Lijst met afkortingen 585

Verantwoording beeldmateriaal 587

Personenregister 588

Woord van dank 595

Over de auteur 597

English Summary 599

Stellingen 613